

ШАХМАТНА МИСЪЛ

СЪДЪРЖАНИЕ

Съветската шахматна литература — учител на българските шахматисти ☆ IV междузонален турнир за световно първенство ☆ Мач на дружбата — ГДР—НРБ—10.5 : 13.5 ☆ Кандидатмайсторският турнир във Варна ☆ Влиянието на алкохола върху постиженията на шахматиста ☆ Един съвременник разказва ☆ Из съдийската практика ☆ Шахматен кинопреглед ☆ Комбинации ☆ Дебютен преглед на междузоналния турнир ☆ Композиция

ПАРТИИ

Сабо—Тал

Нейкирх—Сабо

Гелер—Баник

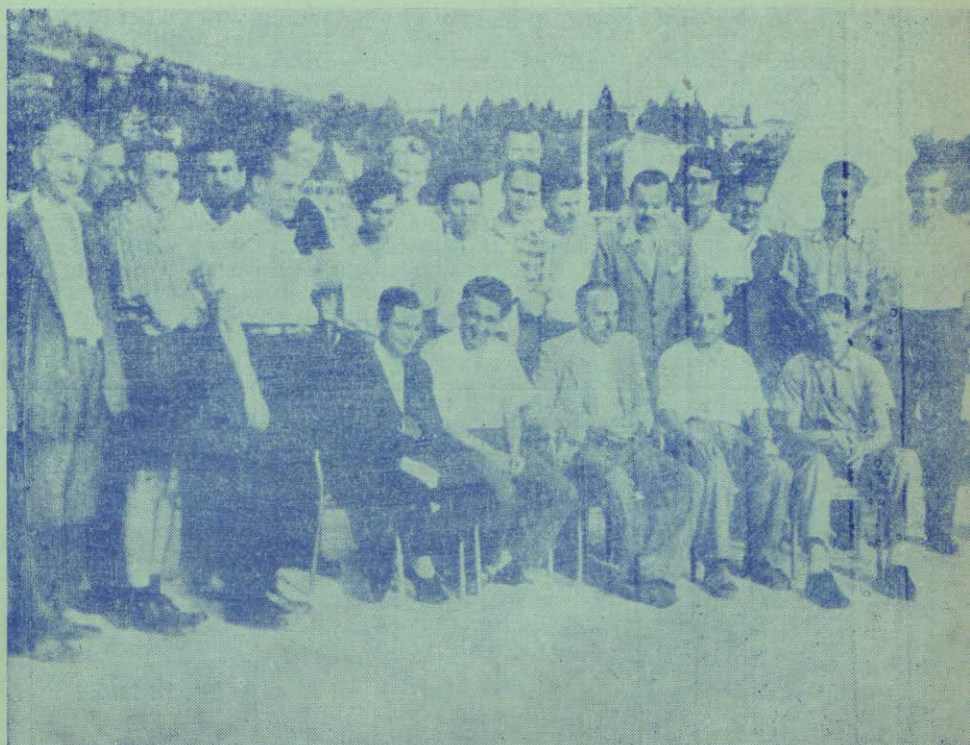
Левин—Макаров

Костакиев—Руйников

Всички партии от мач-турнира
ГДР — НРБ

На снимката:

Участниците в междузоналния
турнир в Порторож

ШАХМАТНИ ВЕСТИ

VII-то столично отборно първенство

Целият есенен полусезон на завършилото на 22 октомври т. г. столично отборно първенство се отличаваеше със своеобразния двубой за второ място между отборите на „Левски“ и „Локомотив“. Колкото за червенознаменци, те, след понесената още в I кръг съкрушителна загуба с 1:9 от „Левски“, вече не можаха да се съвземат и трябваше да се помирят с неатакуваното от никой друг отбор IV място. Без съперници бяха и заелите последно и първо място „Славия“ и „Академик“.

За V-то място се води борба до последния кръг между отборите на „Спартак“ и „Септември“. Спечелиха спартакосци, благодарение на видимо потегнатия си и засилен към края на първенството състав. Ето и окончателните резултати:

1. „Академик“ — 88,5 точки
2. „Левски“ — 79,5 „
3. „Локомотив“ — 77 „
4. „Ч. знаме“ — 65,5 „
5. „Спартак“ — 58 „
6. „Септември“ — 56,5 „
7. „Славия“ — 41 „

В предстоящото VIII републиканско отборно първенство столицата ще

бъде представена от класираните на I и II място „Академик“ и „Левски“.

Финалният турнир за първенство на „Академик“

Във финалния турнир за първенство на д-во „Академик“ — София играха 11 първоразрядници, излъчени от проведените през пролетта два полуфинални турнира. Не вземаха участие само включените в четвъртфиналите за републиканско първенство Н. Радев, П. Костов, Д. Цанков и Ст. Стойков. На първо място се класира добре подготвеният теоретически представител на ВМИ Ангел Милев с 8 от 10 възможни точки. Следващите места заеха: Ем. Раковски (ВИИ) — 6,5 т., Н. Колев (СДУ) — 6 т., Л. Пинков (ИСИ) — 5,5 т., Кр. Панов (ВИИ) — 5 точки и т. н.

Първенство на София за жени

Само 11 състезателки участваха в състоялото се от 10 до 28 октомври т. г. VII столично индивидуално първенство за жени. По-голямата част от тях бяха вече познати като нееднократни участнички в провеждани по-рано турнири и състезания. Не играха опитните столични състезателки В. Асенова, Л. Бонева и Ана Славова, З. Божкова

и М. Панчева. Всичко това даваше основание още отначало да се предвижда едно не особено оспорвано първенство и предварително почти известно крайно класиране. Първото място зае К. Караманова с 9,5 т. пред М. Димова — 8,5 т., Н. Михайлова — 8 т., Ан. Енчева, Д. Иванова и В. Гръблева — по 6 т., Ант. Кузманова — 5 т., Ел. Лазарова — 3 т., М. Стефанова и М. Димитрова — по 1,5 т. и П. Кацарова — 0 т.

Интересно беше единоборството между най-добрите ни второразряднички К. Караманова и М. Димова. Първото място се реши обаче не от изхода на личната им среща (завършила наравно), а от загубата на Димова от класиралата се на трето място Н. Михайлова. От своя страна тези три участнички си бяха обезпечили от още доста рано първите три места и класирание за идващото републиканско първенство за жени.

В сравнение с миналогодишното първенство твърде подобрена и качествена игра показаха Енчева и Д. Иванова.

Абонирайте се за списание

„ШАХМАТНА МИСЪЛ“

ЧЕТВЪРТФИНАЛИТЕ ЗА РЕПУБЛ. П-ВО В СОФИЯ

При толкова ограничения през последните години брой на шахматните състезания в София четвъртфиналните турнири станаха най-интересното състезание от градски мащаб. В тях добиха състезателен опит почти всички по-млади и обещаващи софийски шахматисти. като кандидат-майсторите Здр. Кадрев, Вл. Попов, Хр. Геренски, Д. Панталеев, П. Орев и др.

И тази година и в двата турнира на софийския четвъртфинал още с първите кръгове водачеството се пое от млади-

те, добре подготвени и амбициозни състезатели Н. Радев и Ив. Радупов, които не го отстъпиха до последния кръг. Двата победители играха с голямо въодушевление, като единствени от всички участнички не загубиха нито една партия. Успешно се представиха и състезателите Т. Чипев, П. Козаров, Б. Константинов и Д. Генчев. От двете групи право на непосредствено участие в полуфиналите добиха Н. Радев, Ил. Димитров, Т. Чипев, Ив. Радупов и П. Костов.

Четвъртфиналните турнири бяха последвани от два мача между класиралите се на IV и V място от едната група Кр. Димитров и П. Козаров със заелите съответно III и IV в другата — Д. Костакиев и Б. Константинов. Тези мачове, от по 4 партии всеки, трябваше да определят подреждането на резервните участнички за полуфиналните турнири. В първия от тях спечели Кр. Димитров с 2,5:0,5 т., а вторият след доста превратни моменти завърши с победа за Козаров при резултат 2,5:1,5 т.

Участници	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	т.
1 Н. Радев	⊗ 1/2	1/2	1/2	1/2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11 1/2
2 Ил. Димитров	1/2	⊗ 0	1/2	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
3 Т. Чипев	1/2	1	⊗ 0	1/2	1/2	1/2	1/2	1	1	1	1	1/2	1	1	8 1/2
4 Кр. Димитров	1/2	1/2	1	⊗ 0	1	0	1	0	1/2	1/2	1	1	1	1	8
5 П. Козаров	0	1	1/2	1	⊗ 0	1	1	0	1/2	1	1	0	1	1	8
6 Д. Цанков	0	0	1/2	0	1	⊗ 0	1	1/2	1/2	1	1	1/2	1	1	7
7 Н. Охридски	0	0	1/2	1	0	1	⊗ 0	0	1	0	0	1	1	1	5 1/2
8 К. Сиромахов	0	0	1/2	0	0	0	1	⊗ 1	1	1/2	1	0	1	1	5 1/2
9 Д. Иванов	0	0	0	0	1	1/2	1	1/2	⊗ 0	1/2	1	0	1	1	5 1/2
10 Д. Генчев	0	0	1/2	1	1/2	1/2	0	0	1	⊗ 0	1	0	1/2	1	5
11 В. Шурбанов	0	0	0	1/2	0	0	1	0	1/2	1	⊗ 0	1	1	1	5
12 Сп. Петров	0	0	0	1/2	0	0	1	1/2	0	0	1	⊗ 1	1	1	5
13 Ем. Раковски	0	0	1/2	0	1	1/2	0	0	1	1	0	0	⊗ 1/2	1	4 1/2
14 Т. Гълъбов	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1/2	0	0	1/2	0	2

Участници	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	т.
1 Ив. Радупов	⊗ 1	1/2	1	1/2	1	1	1	1	1	1	1	1	10
2 П. Костов	0	⊗ 1	1	1/2	1/2	+	1	1	1	1	1	1	9 1/2
3 Д. Костакиев	1/2	0	⊗ 1	1/2	0	1	1/2	1	1	1	1	1	7 1/2
4 Б. Константинов	0	0	0	⊗ 1	1	+	1	1/2	1	1	1	+	7 1/2
5 М. Г. Попов	1/2	0	1/2	0	⊗ 1	1/2	0	1	1	1	1	1	6 1/2
6 Андр. Малчев	0	1/2	1	0	0	⊗ 0	1	1	1	1	1	1	6 1/2
7 Ст. Стойков	0	-	0	-	1/2	1	⊗ 1/2	1/2	1	1	1	1	5 1/2
8 Ил. Шуг	0	0	1/2	0	1	0	1/2	⊗ 0	1	1	1/2	1	4 1/2
9 Ил. Илиев	0	0	0	0	0	0	1/2	1	⊗ 1/2	1	+	+	4
10 Д. Танчев	0	0	0	1/2	0	0	0	0	1/2	⊗ 1	1	1	3
11 М. Н. Попов	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	⊗ +	+	1
12 Н. Нуридян	0	0	0	-	0	0	0	1/2	-	0	-	⊗	1/2

ШАХМАТНА МИСЪЛ

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ СЪЮЗ
ЗА ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ

Книжка десета
Година единадесета — 1958 г.

СЪВЕТСКАТА ШАХМАТНА ЛИТЕРАТУРА — УЧИТЕЛ НА БЪЛГАРСКИТЕ ШАХМАТИСТИ

М. БАЛАБАНОВ

В началото на 30-те години на нашия век съветската култура и съветското изкуство бяха заели вече челно място в духовния живот на човечеството. Творбите на Горки, Маяковски, Шолохов и Шостакович разнасяха по цял свят правдата за великото начало, поставено от Октомврийската революция, правдата за величието, за неизчерпаемите творчески сили на освободените народи.

Това бе време на невиджан размах и дръзновение. Всеки ден носеше вести за нови победи, всеки ден съветските хора достигаха и надминаваха върховете на буржоазната наука и изкуство.

През 1934 година и нашата страна установи дипломатически връзки със Съветския съюз. Скоро след това в София се откри книжарницата „Руска книга“. Оттук наред със съветските филми, наред с книгите на Еренбург, Новиков-Прибой и Фурманов започнаха да проникват у нас и първите лъчи на съветското шахматно изкуство.

С какъв възторг нашите млади тогава шахматисти, които в невероятно трудни условия създаваха началото на българското шахматно движение, гледаха на успехите на съветските шахматисти. С какво възлание разгръщаха те страниците на съветските турнирни сборници, на „Шахматы в СССР“.

Гешев, д-р Тошев, Нейкирх, Цветков и повечето от елита на нашия шахмат тогава, както и много редови шахматисти изработваха своето отношение към шахмата, своя облик като състезатели под влиянието на съветските шахматни книги и списания.

Съветската шахматна литература! Ето къде можеше да намери човек през 1935 година не само най-ценното, създадено от Нимцович, Ласкер, Рети, Тартаковер, но и множество нови творчески идеи. Как се радваха нашите шахматисти на смелостта, дълбокия поглед и критичната мисъл на новите съветски майстори. Нямаше за тях преклонение пред буквата на шахматната теория, нямаше слепя вяра в точния разчет на гресмайсторите, в тяхната непорешимост или непобедимост.

Чрез съветските шахматни книги Романовски, Григориев, а след тях Ботвиник, Рагозин и множество други талантливи шахматисти правеха шахматното изкуство разбираемо, достъпно. От тях ние виждахме, че шахматът не е само за „избраните“, че неговото духовно богатство е достъпно за всекиго, стига да му отдели необходимите сили и да намери правилно ръководство. Тъкмо такова правилно ръководство за овладяване на шахмата представляваше съветската шахматна литература за българските шахматисти.

Съветските сборници, дебютни ръководства, списанието „Шахматы в СССР“ по това време вече превъзхождаха напълно изданията на западните страни.

Съветската шахматна теория постави изучаването на шахмата на научни основи. Последните новинки, последните уточнения на отделните варианти не се откъсваха от историческото развитие на основните дебютни идеи. Читателите на съветските книги се приучаваха не към „назубряне“ на „последната мода“, а към самостоятелна работа.

Съветските книги възпитаваха нов вид състезатели, с цялостен поглед върху въпросите на шахматната подго-

товка и мястото на шахмата в културния живот на всяка страна.

На мнозина тогава начинаещи шахматисти огромно влияние оказа малката спретната книжка на Майзелис и Юдович „Основи шахматной стратегии“. В 40—50 страници, малък формат, двамата автори не само бяха успели да направят обзор на почти всички основни дебюти, но и да предадат характерните черти на съветската шахматна култура.

Това малко ръководство за трето- и второразрядници почиваше върху главните принципи на новото разбиране на шахмата. И днес не мога да забравя една от основните идеи, които изтъкваха Майзелис и Юдович. „В шахмата сурово съдят не само победените, а и победителите за качеството на тяхната игра.“ Какво дълбоко значение има тази мисъл за формирането на младия шахматист!.. За съжаление и днес още между някои наши майстори е популярна друга мисъл — „Важни са събраните точки“. Колко много поражения на наши майстори и на нашия шахматен отбор щяха да бъдат избегнати, ако след успехите на вътрешни и международни състезания нашите първи шахматисти си спомняха напътствията, дадени в малката книжка за начинаещите трето- и второразрядници!..

Съветската шахматна литература преди войната оказва огромно възпитаващо влияние върху младите български шахматисти. Тя носеше в себе си белезите на новото, социалистическо общество и затова привличаше неудържимо. Нашият народ, който бе запазил дълбоко в себе си любовта и признателността към Русия и към великата социалистическа страна, приемаше съветската шахматна литература като неин представител, преминал през границите, през цензурата, през полицията, през ненавистта на народните врагове.

Не е нужно да доказваме значението на съветската шахматна литература за развитието на българския шахмат след 9 септември. То е известно на всички у нас. Съветската шахматна литература има преобладаващ дял в оформяването на нашите млади майстори — Бобеков, Бобоцов, Минев, Милев, Пъдевски, Пеев, Коларов. Тя бе ръководител на организаторите на българското шахматно движение. От нея възприехме принципите на квалификационната система, на учебно-методическата работа, идеята за ролята на шахматната секция и за още много други плодотворни мероприятия в нашето шахматно движение.

Днес съветската шахматна литература е всепризнатият авангард на шахматната мисъл в целия свят. Тя обединява такива огромни и различни таланти, като строгата научна логичност на Ботвиник, тъквата проникателност във всички елементи на шахматната борба на Бронщайн, удивителното комбинационно зрение на Керес, оригиналната самобитна мисъл на Смилов.

Българските шахматисти винаги с удоволствие четат и се учат от многобройните, разнообразни съветски шахматни книги, които са проникнати със смела научна, творческа дръзновеност, преклонение и любов към красотата и богатството на човешкия дух — характерните черти на социалистическата култура, една от най-прекрасните рожби на Великата октомврийска революция.

IV МЕЖДУЗОНАЛЕН ТУРНИР ЗА ИНДИВИДУАЛНО СВЕТОВНО ПЪРВЕНСТВО

АЛ. ЦВЕТКОВ

Сгушено край китен залив на Адриатическо море, красивото курортно градче на Югославия—Портоторож, свързва името си завинаги с историята на шахматното изкуство. Сред неговата идилично тиха обстановка в продължение на повече от месец (5 август до 12 септември) се разви горещата борба на IV междузонален турнир за световно първенство по шахмат, в което си дадоха генерално сражение 12 гротмайстори и 9 международни майстори. Но не само високите международни звания на участниците говорят за силата на състава и мащаба на това голямо състезание. Като изключим Ботвинник, Смилов и Керес, тук бяха събрани най-силните за момента шахматисти в света — победителите на 7-те зонални турнири, намиращи се в блестяща спортна форма.

Югославската шахматна федерация, домакин на турнира, бе осигурила удобен регламент — 21 кръга за 39 дни — и превъзходни битови условия, които позволиха на участниците да разгърнат напълно всичките си творчески сили и да покажат максимума, на който са способни.

Съгласно решението на ФИДЕ право на включване в следващия турнир на кандидатите получаваша само 6 състезатели. Колко оспорвана и ожесточена бе борбата показват и самите резултати. Никой от състезателите не успя да завърши турнира без загуба. От 210 партии 101 завършиха наравно и 109 — 52% — с победа (белите спечелиха 46 партии, а черните 45). Такъв процент на резултатните партии не е имало досега в никой от миналите междузонални турнири.

Гротмайсторското обкръжение

В началото на турнира предположенията, които се правеха за възможностите на отделните участници, бяха изключително в полза на гротмайсторите. Преобладаваше убеждението, че при такава пълно обкръжение на най-силните гротмайстори в света е невъзможно някой от сегашните международни майстори да направи пробив в дебелата броня и достигне до щастливата шесторка. Безспорни фаворити бяха Тал, Бронщайн, Сабо, Глигорич, Петросян, а за шестото място се очакваше да се борят Авербах, Пахман, Матанович, Филип, Папо и Ларсен. И как можеше да се мисли друго, когато в миналите зонални турнири начело бяха все гротмайсторите. Кой можеше да допусне, че такива опитни, изключително силни гротмайстори като Бронщайн—кандидат световен първенец, играл мач за световната титла с Ботвинник, и Сабо — участник и в трите турнира на кандидатите, този път няма да се класират? Но в турнирната борба между близките по сила никой не е гарантиран от неудачи. Все пак междузоналният турнир направи нова преоценка на ценностите. В щастливата шесторка попаднаха 4 нови, неучаствували досега в турнира на кандидатите състезатели: Тал, Фишер, Бенкьо и Олафсон. Докато в победата на съветския шампион и през цялото времетраене на турнира никой не се съмняваше, то действително изненадващ е големият успех на Бенкьо, Фишер и Олафсон.

Победителите

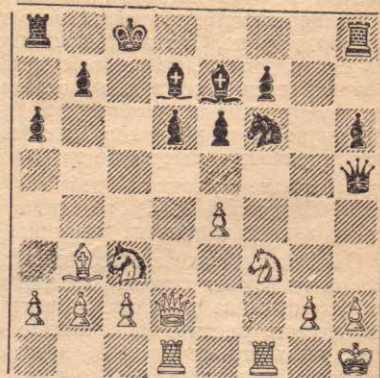
Всеки любител на шахматното изкуство с основание се запитва на какво се

дължат изключителните спортни успехи на Михаил Тал. Наистина учудващо е, че един толкова млад, едва 21 годишен шахматист успя в разстояние на две години да спечели поред трите най-крупни турнира — XXIV и XXV шампионати на СССР и сега IV междузонален турнир. Но ако спортните успехи на Тал учудват, то още по-голямо удивление буди неговата игра. Рядко може да се посочи партия, в която да не е пожертвувал материал, или да не е провел някоя изненадващо красива комбинация. Още с първите ходове той се стреми към двоустра, динамична игра. Позициите, които създава, винаги кипят, противникът винаги е пред тежка задача и сякаш цялата дъска е наситена с най-чудновати движения. Въоръжен с богат дебютен репертоар, той затруднява противниците си още при домашната им подготовка. Загадка е какъв дебют ще избере Тал и още по-голяма загадка — какъв вариант. Тал е превъзходен майстор на атаката, притежава прекрасно комбинационно виждане, винаги се стреми към инициатива и комбинационни усложнения. Неговите партии са боеви и съдържателни. Ето, прочее, кое обяснява спортните успехи на Тал. Те имат за основа едно действително прекрасис шахматно творчество, а също така високи спортни и волеви качества.

Смелата и красива игра на победителя в междузоналния турнир спечели не само победи, но и симпатии сред любителите на шахматното изкуство. За всекиго е ясно, че този извънредно способен и талантлив шахматист не ще се задоволи само с постигнатото досега, а ще штурмува все по-отблизо и световната титла. Ние виждаме устрема му към нея и в това, че той се бори за победа и срещу най-силните си противници и умее да ги побеждава. Ето два хубави примера от турнира, които показват как печели Тал срещу гротмайстори.

Тал

Ларсен

19. e5!! Неочакван комбинационен удар! 19... de. Спасение няма. И след 19... Kc4 белите, продължавайки с 20. ed Of6 21. Ke4 l, получават спечелена позиция. Не върви например 21... O: b2

Участници	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	Точки	Място
1 М. Тал	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	13 1/2	1
2 С. Глигорич	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	13	2
3 П. Бенкьо	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12 1/2	3-4
4 Т. Петросян	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12 1/2	3-4
5 Ф. Олафсон	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	5-6
6 Р. Фишер	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	5-6
7 Ю. Авербах	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11 1/2	7-11
8 Д. Бронщайн	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11 1/2	7-11
9 А. Матанович	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11 1/2	7-11
10 Л. Пахман	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11 1/2	7-11
11 Л. Сабо	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11 1/2	7-11
12 О. Папо	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11	12-13
13 М. Филип	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11	12-13
14 Р. Сангинети	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9 1/2	15
15 О. Нейкирх	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	8 1/2	16
16 Б. Ларсен	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	8 1/2	16
17 Д. Шервин	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7 1/2	17
18 Г. Росето	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7	18
19 Р. Кардосо	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	19
20 Б. Легрейф	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4 1/2	20
21 Г. Фюштер	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	21

поради 22. с3 Оа3 23. Дf4! и ако 23... 0—0—0, то 24. h3 с печалба на фигура.

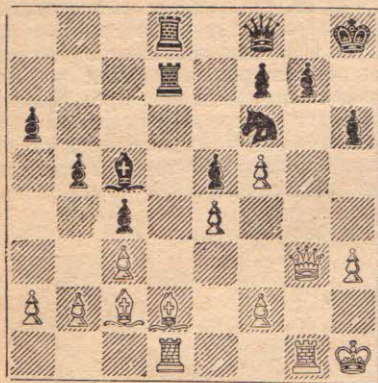
30. Ke4 0—0—0. Ако 20... K:e4, то 21. Д:d7+ Цf8 22. g4! с неотразими заплахи.

21. Kg3 Дg4 22. К:e5 Дh4 23. Дс3+ Цb8 24. К:d7+. Черните се предадоха поради неизбежните материални загуби.

Много трудна за обективна препенка е позицията на Тал срещу Филип.

Тал

Филип

Белият офицер на с2 е затворен от пешките е4 и f5. Черните са завладели откритата линия „d“ и се създава впечатление, че белите трябва сериозно да се замислят за защитата си. Но Тал е подготвил смела комбинация, която създава главолumni усложнения и обръща партията на 180 градуса. 28. 0:h6!! gh 29. Д:e5 0e7 30. Тd4! Т:d4 31. cd Цh7 32. Тd1 Ke8 33. f6! К:f6 34. Дf5+ Цh8 35. e5! Напада черния кон и въвежда в игра белия си офицер.

35... Дg7. Печална необходимост предвид заплахата от мата.

36. ef 0:f6 37. Тg1 0g5 38. f4. Черните се предават.

Най-опасен съперник на Тал беше съветският гросмайстор Петросян, но една неочаквана загуба срещу гросмайстор Ларсен му отне възможността да се бори за първото място. Въпреки това обаче през цялото времетраене на състезанието той стоеше здраво в първите три места. Нито един път за него не се появи опасност за отпадане от шестциата. Вече шест—седем години Петросян редовно постига високи успехи в първенствата на СССР и във всички международни турнири, където е участвувал. Стилът му е позиционно агресивен. Неговата голяма сила е в изключителното умение да преценява обективно всички възникващи позиции, дълбоко да прониква в тях и да разкрива скритите възможности. В разчета на вариантите е почти безпогрешен, на което се дължи до голяма степен и обстоятелството, че твърде рядко губи. Много са турнирите, в които е завършвал без нито едно поражение. Петросян винаги се стреми да създава позиции, в които противникът му няма контрашансове. Строи партията строго стратегически и на високо творческо равнище.

Югославският гросмайстор Глигорич още веднъж потвърди своята свръх класа. С цял низ от блестящи международни победи този талантлив гросмайстор се нареди в последните 5—6

години между най-силните шахматисти в света. Притежава основно разработен дебютен репертоар. Стилът му е ярко отражение на съветската шахматна школа. Навлиза смело в комбинационни усложнения, които с голямо майсторство подготвя. В първата половина на турнира Глигорич стоеше извън шесторката. Причина бяха изненадващите загуби в VI и IX кръг на две партии в много по-добри за него позиции срещу Олафсон и срещу Шервин. Блестящият му финиш обаче в последните шест кръга, където постигна 5 точки, поправи турнирното му положение, като в края получи известни шансове даже за първото място.

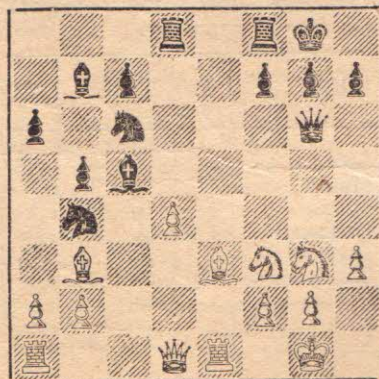
Бенкьо е шахматист със строго установен, тесен, но добре проучен дебютен репертоар. Силата му се състои повече в голямата борбеност и висока техника на реализация на постигнатото и най-малко позиционно преимущество. Стрими се към опростени позиции. Много силно разиграва ендшпилите. С успеха си в международния турнир той спечели гросмайсторско звание и отбеляза най-голямото постижение в досегашната си турнирна практика.

Изненада, но заедно с това и възхищение предизвика класирането на пето и шесто място на скромния, тих и симпатичен представител на далечна Исландия—гросмайстор Олафсон. Този млад шахматист започна да се проявява в последните 2—3 години, а сега окончателно потвърди високата си класа. Хубави победи постигна срещу гросмайсторите Фишер, Ларсен, Сабо и Авербах, които говорят много за голямото му дарование.

В последно време световният спортен печат вдигна голям шум около „детето чудо“ — 15 годишният Боби Фишер. За неговите действително удивителни за възрастта му спортни успехи се писа твърде много, но за играта му, за нейните творчески страни, за любимите му дебюти и варианти сведенията бяха твърде оскъдни. В началото на турнира се изказаха най-различни мнения как трябва да се играе срещу него. Твърдеше се, че той познава обстойно и дълбоко модерните варианти, но не и по-старите. Препоръчваше се като ефикасно тактическо и психологическо средство да му се противопоставят стари остри варианти. В началните кръгове някои гросмайстори опитаха да се възползват от тези съвети, но на

Фишер

Сабо

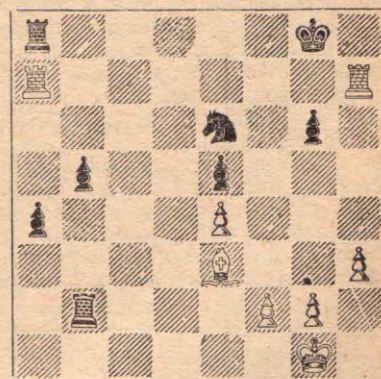
никога не се удаде да победи малкия Боби. Последен опита щастието си да играе по тази рецепта гросмайстор Сабо. В XVI кръг с черните фигури, в испанска защита, той избра стария рядко срещащ се вариант с 0b7. И действително в дебюта Фишер не стоеше много добре. В позицията, която се получи след 17-ия ход на белите, последва 17... К:d4. Фишер се замисли дълбоко. Гросмайстор Сабо стана от стола си и започна да се разхожда спокойно, наблюдавайки битката по другите дъски. Доволният израз на лицето му подсказваше, че той вече предвкусва сладостта на победата. И наистина по всичко изглежда, че черните печелят пешка, но...

18. К:d4 0:d4 19. 0:d4 сb. Направил хода си, Сабо опита да продължи разходката си, но изведнъж последва изненадващият ход 20. 0:c5! Разходката се осуети. На свой ред Сабо се замисли. Фишер жертвуваше дамата! Никой от зрителите не можа веднага да се ориентира. Някои считаха, че това е от отчаяние. Но защо гросмайсторът продължава да мисли? Защо поручаея лице му и капчици пот оросиха челото му? ... Започна да става ясно, че Фишер е направил много силен ход: 20... Т:d1 21. Та:d1 Кd3 22. 0:f8 К:e1 23. Тd8 h5 24. 0b4+ Цh7 25. Тd6 Дb1 26. Тd1 Дg6 27. Тd6 Дb1 28. Тd1 Дg6 и след няколко хода противниците се съгласиха на реми.

Без съмнение Фишер е шахматист с много голям талант. Вярно се оказа мнението, че той не познава много добре старите варианти, но тази своя слабост той покрива със силно развитото си тактическо майсторство, с голямото си умение да използва всички скрити възможности на позицията. Фишер се ръководи в играта и от много вярно позиционно чувство. Характерен в това отношение е завършъкът от партията му с гросмайстор Тал.

Фишер

Тал

В тази позиция партията бе отложена. Всички оценяваха, че черните с двете напреднали пешки на дамския фланг съхраняват много големи шансове за победа. На доиграването обаче, след като съдията направи на дъската записания ход — 41. Тhg7+!, противниците, без да продължат, се съгласиха на реми. В този момент двама любопитни журналисти не издържах и запитаха Тал: „Уважаеми гросмайстор, защо не

продължихте борбата? Ние бяхме съобщили в нашите вестници, че имате почти спечелена позиция. "Усмивайки се любезно, Тал отговори: „Сега съобщете сензационната новина, че гротмайсторът не се съгласи с мнението на журналистите.“ И за успокоение им показа следващия вариант, водещ форсирано към реми: 41. . . К: g7 42. Т: a8+ Цf7 (на 42. . . Цf6 следва 43. Та7 и черните не могат с изгода да парират заплатахата 43. Og5 и 44. Of6) 43. Та7+ Цf6 44. h4 и сега предвид заплахата 45. g4 и 46. g5+ белите се силно активизират и получават даже по-добри шансове.

Класирането за кандидатския турнир, а заедно с това и спечелването на гротмайсторската титла от толкова младия още Боби Фишер е наистина чудо без precedent в историята на шахмата.

На половин точка само

Зад класиралите се за турнира на кандидатите са петимата гротмайстори Авербах, Бронщайн, Матанович, Пахман и Сабо. Не е чудно, че при такава оспорвана борба те не можаха да преодолеят тази минимална разлика. Все пак отпадането на Бронщайн е голяма изненада, още повече, че до последния кръг той беше единственият състезател без загубена партия и само едно реми осигуряваше влизането му в шесторката. Загубата на Бронщайн в последния кръг срещу деветнадесетия в таблицата Кардосо беше наистина сензация.

Нашият представител

Международният турнир влезе като забележително събитие и в историята на родния шахмат. За първи път български шахматист достигна до това ви-

соко стъпало по пътя към световната титла. И трябва да подчертаем: Нейкирх се бори много добре и доказа, че е достоен противник и на най-силните. Той спечели 5 партии, загуби 6 и 9 направи наравно и получи специален приз за най-добър резултат от ненаградените срещу наградените. Особено ценни са победите му над гротмайсторите Сабо и Олафсон и равните партии срещу гротмайсторите Тал, Петросян и Бронщайн. Резултатът и играта на Нейкирх трябва да преценяваме като резултат на един измежду групата наши първи и близки по сила шахматисти. Той дава основание за радващия извод, че българският шахмат е вече пред прага на гротмайсторството и че можем да очакваме в близките години някой от нашите изтъкнати майстори да достигне това високо звание.

МАЧ НА ДРУЖБАТА — ГДР—НРБ — 10¹/₂:13¹/₂

ВЛ. ПОПОВ

Дните непосредствено пред XIII шахматна олимпиада състезателите от нашия олимпийски отбор (без Нейкирх) — Бобоцов, Минева, Милев, Пъдевски, Пеев и Вл. Попов — прекараха сред топлото гостоприемство на своите добри приятели — шахматистите на ГДР. Както е известно, с тях ни свързват вече значителен брой срещи пред шахматните табла — и у нас, и в ГДР, и по различни международни турнири. Първото по-тясно упознаване помежду ни стана в София през 1953 г. Резултатът беше 13.5:10.5 в наша полза. На следващата година им върнахме визитата в Хале, но положението си на победители запазихме, макар и с минимална разлика — 10.5:9.5. От тогава развитието на шахмата както у нас, така и в ГДР направи голяма крачка напред. В редица международни турнири немските шахматисти постигнаха високи успехи и особено международният майстор Улман. Сегашната трета среща на националните отбори се провеждаше след един продължителен интервал от четири години и предвиденията се граяха на много неизвестни.

Но имаше и друга причина, която изостряше интереса към срещата. Нашият отбор пристигна в ГДР на 18 септември с още пресни рани от тежкото си поражение в Ленинград. А само след няколко дни започваше

XIII шахматна олимпиада в Мюнхен. Дали сме изживели кризата и дали сме готови за олимпиадата? . . .

Резултатите са вече известни. Да видим таблицата. Нашият отбор е и този път победител, но колко голямо е колебанието на резултатите в отделните кръгове, особено между първия и втория. Това колебание съответствува до голяма степен и на духа на отбора. След големия успех в първия кръг настъпи известно отпускане. Разбира се, твърде едностранчиво би било да обясняваме резултатите само с мобилизацията на състезателите, но все пак тя е винаги важен фактор . . .

Първите два кръга се състояха в курортното селище Кинбаум, където има изградена прекрасна спортна база. В часовете на отлук особено приятни бяха разходките по красивото езеро. От всички най-страстен любител на гребния спорт се оказа нашият дунавски представител Милев, който ни направи и интересна демонстрация — обръщане с лодка в езерото и плуване с дрехи. С освежаването, което получи Милев от тази неволна баня, някои шегобийци обясняваха по-късно отличия му резултат в срещата — 3.5:0.5. . . Останалите два кръга се проведоха в Берлин.

Срещата имаше характер на двустранен мач между състезателите, тъй като на всяка дъска едни и същи противни-

ци играха по четири партии помежду си. Особено интересна беше дебютната борба, която на някои табла се изрази в своеобразен принципен двубой между дебютни системи. Така немските шахматисти са ревностни привърженици на френската защита. Тя беше отстоявана от Бертолд и Фукс срещу известните с агресивния си стил Пъдевски и Пеев. Но този път нашите майстори на атаката трябваше да отстъпят пред уменията и упоритостта, с които се защитаваха немските състезатели зад гъвкавата броня на френската защита. И на двете дъски френската защита се наложи с еднакъв резултат — 1.5:0.5.

Точно същият беше резултатът, този път обаче в полза на нашите състезатели, от двубоя в сицилианската защита. Но тук имаше и известно различие — сицилианската защита носеше неблагоприятно за немските състезатели независимо дали се защитаваха с нея, или играеха срещу нея. Така Минева с белите набра 1.5 т. срещу сицилианска защита от Малих, а Вл. Попов — със сицилианска защита 1.5 т. от белите срещу Пич.

Спортното съревнование между двата отбора завърши с блиц турнир по шевенингенската система — всеки от българските състезатели игра срещу всеки от германските състезатели. И тук българският отбор излезе победител — 19.5:16.5. Най-добре се представиха Улман и Бобоцов, които набраха по 4.5 т. от 6 възможни.

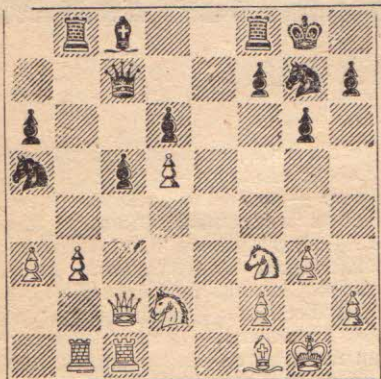
Срещата с ГДР бе не само интересно спортно събитие. Тя бе и хубава тренировка пред шахматната олимпиада за националните отбори на двете страни. А фактът, че тази тренировка се проведе в ГДР, съвместно със шахматистите на ГДР, говори красноречиво за тесните приятелски връзки, които свързват шахматистите на двете народнодемократични страни и които в това спортно съревнование още по-здраво укрепнаха.

				ГДР		НРБ					
I	II	III	IV			I	II	III	IV		
0	1	1	1/2	Улман	Бобоцов	1	0	0	1/2		
0	1/2	1/2	0	Малих	Минева	1	1/2	1/2	1		
0	1/2	0	0	Литман	Милев	1	1/2	1	1		
0	1/2	1	1	Бертолд	Пъдевски	1	1/2	0	0		
1	1/2	1/2	1/2	Фукс	Пеев	0	1/2	1/2	1/2		
1/2	1	0	0	Пич	Вл. Попов	1/2	0	1	1		
11/2	4	3	2	10 ¹ / ₂	13 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	2	3	4		

КАНДИДАТМАЙСТОРСКИЯТ ТУРНИР ВЪВ ВАРНА

М. БАЛЧИКЛИЕВ

И тази година варненският окръжен съвет на БСФС организира станалия вече традиционен кандидатмайсторски турнир. Събра се интересен състав — майсторите Мечкаров и Филипов, четирима варненски кандидат-майстори и шестима първоразрядници. Още от самото начало пролича, че борбата за първите места ще бъде оспорвана. Даскалов, който се сочеше като един от фаворитите, загуби срещу най-младия участник, републиканския юношески първенец Й. Стефанов. Ето позицията след 20-ия ход на тази интересна партия:

С всеки ход Стефанов засилва преимуществото си: 21. b4! Of5 22 Od3 Kb7, 23. Kd4! O: d3, 24. D: d3 Dd7, 25. Kc6 Ta8, 26. Te1 Tfe8, 27. Ke4 Df5, 28. bc K: c5, 29. K: c5 dc, 30. Dc3 h5, 31. Tb7! Dh3, 32. d6 Kf5, 33. d7 Tf8, 34. Df6 Kh6, 35. Ke7+ Цh7, 36. K: g6 Tg8, 37. Kf4 D: h2+, 38. Ц: h2 Kg4+, 39. Цg2 K: f6, 40. d8D Tg: d8, 41. T: f7+ и след няколко хода черните се предадоха.

Добре започнаха турнира Мечкаров и Панайотов, които след четвъртия кръг имаха вече 3½ т. След шестия кръг Мечкаров водеше сам с 5 т., следван от Панайотов — 4½ т., Донеv и Филипов — по 4. След 8-я кръг положението се измени. Мечкаров от две партии набра ½ т. и бе застигнат от Донеv, Филипов и Панайотов — всеки с по 5½ т. В последните три кръга борбата за първото място остана да се води между Донеv и Панайотов. Везните кло尼亚 към Донеv, но в последния кръг Панайотов спечели една тежка за него партия срещу Мечкаров и излезе сам на първо място.

Варненци се радват, че първите две места се заеха от варненски шахматисти. Панайотов игра с обичайната си упоритост и амбиция, които му помогнаха не само да избегне поражението в няколко по-тежки позиции, но дори и да спечели. Той и Стефанов единствени постигнаха отличния резултат 1½:1½ срещу майсторите. Донеv игра свежо и може би творчески най-добре от всички. Заслужава да се отбележи големият успех на Стефанов, който напълно заслужено покри нормата за кандидат-майстор. Филипов не загуби нито една партия, но не можа да реализира няколко по-добри позиции и вследствие на това остана да

дели III—VI място. Равномерно, но без достатъчно устрем проведоха турнира Серопян и Балчиклиев. Даскалов игра уморено и не с присъщата си упоритост. Неудачно е класирането и на Мечкаров. Той единствен търсеше победа във всяка партия и това му донесе няколко важни точки в началото, но само в началото. При равностойни противници човек лесно се уморява: само така можем да си обясним лошия финаш на Мечкаров — 1 точка от последните пет кръга.

Състезателите бяха равностойни противници. Самият факт, че между първия и шестия има само една точка разлика, говори достатъчно убедително за това. Дори и тя, които се класираха на крайни места, не играха лошо.

Това е третият наш кандидатмайсторски

турнир и както се вижда, резултатите са повече от насърчителни. Варненски окръг има 7 кандидат-майстори. Но защо и други градове, като Пловдив, Русе, Бургас, още не са устроили поне един кандидатмайсторски турнир? Полуфиналите са редки състезания, където не всеки може да попадне и да се срещне с майстори. При това там се играе само за класиране във финала. В България просто няма турнири, където да може да се играе със силни шахматисти. При това положение много труден е пътят на младежта за усъвършенствуване, за добиване опит, знания и увереност при игра с майстори и кандидат-майстори. Време е и другите окръзи да се позамислят по този въпрос и да последват нашия пример. От това ще има полза шахматът в цялата страна.

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	т.	м.
1	Панайотов	♚	0	1/2	1/2	1/2	1	1	1/2	1	1	1	1	8	1
2	Донеv	1	♚	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1	1/2	1	1	7.5	2
3	Филипов	1/2	1/2	♚	1/2	1	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1	1	7	3-6
4	Балчиклиев	1/2	1/2	1/2	♚	1/2	1	0	1/2	1	1/2	1/2	1	7	3-6
5	Серопян	1/2	1/2	0	1/2	♚	1/2	1/2	1	1	1/2	1	1	7	3-6
6	Стефанов	0	1/2	1/2	0	1/2	♚	1	1	1/2	1	1	1	7	3-6
7	Мечкаров	0	1/2	1/2	1	1/2	0	♚	0	1	1	1	1/2	6	7
8	Даскалов	1/2	1/2	1/2	1/2	0	0	1	♚	1/2	1/2	1/2	1/2	5	8
9	Стоянов	0	0	1/2	0	0	1/2	0	1/2	♚	1/2	1	1	4	9
10	Атанасов	0	1/2	1/2	0	1/2	0	0	1/2	1/2	♚	1/2	1/2	3.5	10
11	Овчаров	0	0	0	1/2	0	0	0	1/2	0	1/2	♚	1	2.5	11
12	Казакoв	0	0	0	0	0	0	1/2	1/2	0	1/2	0	♚	1.5	12

ВЛИЯНИЕ НА АЛКОХОЛА ВЪРХУ ПОСТИЖЕНИЯТА НА ШАХМАТИСТА

д-р Н. СТАНЧЕВ

Постиженията на шахматистите при състезания и при игра на леки партии, тяхното умение за бързо, пълноценно и находчиво справяне с възникващите трудности в развитието на борбата по начало зависят от състоянието на висшата им нервна дейност — от способността да приложат целия свой опит и да комбинират данните на своето познание с оглед на посогояно променящата се картина върху шахматното табло. Целият този сложен умствен акт зависи от качествата на нервната система, от подвижността и уравновесеността на нервните процеси, от пълноценната активност на висшата нервна дейност, която осъществява необходимите в шахматната борба качества: максимална изостреност на вниманието, съсредоточеност, богатство на представите, плановост на мисленето и предвидливост, бързи решения и действия, способност за комбиниране, бодрост, търпеливост, спокойствие и издръжливост.

Всичките тези прояви на психиката представляват безкрайно сложни, т. н. условни рефлексни, които, щом протичат правилно и със здравно присъщи темпове, осигуряват високи постижения.

Кората на главния мозък е най-висшият регулаторен орган за функциите на целия организъм. Тя съгласува действията на различните органи и чрез процесите на възбуда и подтискане приспособява организма към околната среда, както учи И. П. Павлов.

Павлов създаде учението за двете „сигнални системи“. Посредством сетивата върху мозъчната кора непрекъснато постъпват дразнения от действителността (възприятия на факти) — сигналите на „първата сигнална система“. Но до мозъчната кора на човека — и само при него — постъпват непрекъснато и сигналите на „втората сигнална система“ — думите в тяхната слухова или писмена форма, а при шахмата — ходовете като изявления на шахматните идеи и мисли. В шахматната борба главно участие взема втората сигнална система.

Състоянието на висшата нервна дейност, нейният тип, богатството на условнорефлексните системи определят възможностите и постиженията на шахматиста. При най-малкото затормозване на висшите нервни функции произлизат грешки.

Дейността на шахматиста по време на играта би могла да бъде смутена от различни външни влияния, изхождащи от околната среда. Например шумът, говорът и пр. отклоняват вниманието и разстройват дълбоката съсредоточеност. Дразненията — както от първосигнално, така и от второсигнално естество — при шахмата смущават висшите процеси на мозъчната кора, нарушават хармоничния им ход и се губи възможността за последователна и точна игра. Шахматистът твори картини, планове, решения като художник, архитект, военачалник, математик. Натрупаният опит създава у него творчески замах и верни действия, но външни влияния могат да разстройват този процес.

Особено груби разстройства във висшата нервна дейност настъпват при наличие на алкохол в организма. Алкохолът е типична отрова за нервните клетки и при поемането му тяхната нормална функция се нарушава. Условните рефлексии се разстройват, тонусът на нервните процеси се снижава, творческите възможности отпадат. Когато се изпие известно количество спиртно пите, напр. чаша бира, „натурално“ вино или чашка „фин безвреден“ ликьор, алкохолът, който се съдържа в тях, бързо се всмуква в кръвта и чрез кръвообращението се отнася във всички клетки на организма. Като се има предвид, че това става само за 24 секунди, ясно е с каква бързина достига алкохолът до мозъка на човека. Той се разтваря в мастоподобните вещества на нервните клетки (липоиди), бързо нарушава тяхната нормална функция, а с това и всички фини нервни процеси и предизвиква разстройство във висшата нервна дейност. Това става и от много малки дози алкохол.

Алкохолът възбужда нервните процеси и после ги парализира. Опитите, направени в СССР в Института за изучаване на висшата нервна дейност, са доказали ясно, че умствената работа на човек, изпил макар и малко количество алкохол, значително се понижава. Това понижаване е особено чувствително при работа, която изисква по-голямо нервно напрежение, яснота на ума, внимание, точност, съобразителност, ловкост, предвидливост, бързо решение, напр. при пресмятане, манипулиране със сложни апарати и машини, при опасност от злополука за шофьорите и други подобни. Такава деликатна е и работата на шахматиста.

Характерен случай за вредното влияние на алкохола върху шахматните постижения са двата мача за световно първенство между Алехин и Еве. В първия мач — 1935 г. — Алехин си е позволявал невъздържаност към алкохола и както е известно, загуби титлата си „световен шампион“. Две години по-късно обаче той си я възвърна убедително, като главно в подготовката му е било физическото укрепване и въздържането от алкохол и тютюн.

Проф. Введенский, ученик на Ив. П. Павлов, също е доказал, че „даже и най-малките количества алкохол чувствително понижават способностите за висша умствена и творческа работа, която се замаскира от субективното чувство на облекчение и повишаване на

трудоспособността“. Не става значи дума за злоупотребата с алкохол, а за умерените и малки дози алкохол, които се пият обикновено всеки ден от твърде много хора.

Алкохолът като типична нервноклетъчна и телесна отрова се отразява зловредно и на всички органи на шахматиста, като постепенно руши неговото здраве, издръжливост и дълголетие. Според количеството, което изпива в периода на пиенето, той бърже може да го отведе в поликлиниката и болницата,

а при злоупотреба — към лудницата и затвора. Шахматистът трябва да бъде трезвен човек. При редовна консумация на алкохол, макар и в умерено количество, постоянно се поддържа едно мозъчно отравяне, което изразява постепенно мозъка и разстройва нормалните му функции.

Нервната възбуда от алкохола не е нормално явление за човека, а болестно състояние. Шахматистът трябва да не се възбужда с алкохолни питиета, за да запази своето шахматно дълголетие.

ИЗ ЖИВАНОСТЪ

ЕДИН СЪВРЕМЕННИК РАЗКАЗВА*

Б. МАРКОВ

II

За изненада на всички шахматисти мачът Траянов—Кутинчев завършва с победа на Траянов: $+2, -0, =4$. Кутинчев е във възторг от своя бивш ученик и му подарява „шахматната библия“ на Билгер и един хубав шахматен комплект. Тези шахматни реликви по-късно (1922 г.) Траянов подаря на Софийския шахматен клуб в кафене „България“.

Траянов с удоволствие играеше и кореспондентен шах. Известни са две кореспондентни партии между него и Юри Петешев — друг силен шахматист, който по него време живееше в Париж. И двете партии са играни в дебюта на двата коня и завършват наравно.

По-късно, след повторното си отиване във Виена, Траянов става много известен между виенските шахматисти, чийто най-голям клуб е в прочутото кафе „Централ“. Тук, макар и рядко, Траянов печели партии от майстори като Волф и Карл Шерк. Една среща между Траянов и майстор Каган завършва с победа за Траянов. То а е било такава шахматна сензация за Виена, че дори години след това шахматистите от кафе „Централ“ са разправяли на д-р Адриан Гюров — също един от нашите първи шахматисти навремето, за феноменалната комбинативна игра на Траянов.

По време на организирането на големия „Кралски гамбитен турнир“ във Виена редакторът на „Винер шахцайтунг“, който бил ръководител на турнира, искал на всяка цена да бъде избран от България като участник и Теодор Траянов. Но понеже писмото с поканата се получавало в София късно, срещата на Траянов с международните майстори се осуетява. Може би това става и „пръст на съдбата“ Траянов да не се посвети изключително на шахмата.

През 1905 год. по инициатива на покойните проф. Беньо Цонев и учителя Атанас Илиев се организира първият национален турнир в България. Траянов излезе победител със 100%. На второ място се класира руският военен лекар д-р Ребен, на трето — Кутьо Кутинчев, на четвърто — Атанас Илиев, на пето — руският учен д-р Калина и на шесто — проф. Беньо Цонев.

Тогава в София имаше два шахматни кръжока: единият — в кафе „Роял“, а другият — във военния клуб. Първенците на шахматния кръжок в „Роял“ бяха Теодор Траянов, Юри Петешев и Атанас Илиев. По-изтъкнатите шахматисти във военния клуб бяха д-р Ребен, д-р Калина, Кутьо Кутинчев и братът на Пенчо Славейков — Рачо Славейков — един много интересен шахматист, който, както се изразявал брат му Пенчо, вадел ходовете си като че ли от дълбините на земята.

Поетът Теодор Траянов беше известен с голямата си способност в сляпата игра (блинд). За първи път е играл слепешком в шахматното кафене „Кохшидски“ във Виена срещу трима противници едновременно. Една партия спечелил, а другите две завършили наравно.

Последната продукция на Траянов на сляпа игра се състоя през 1923 г. в дома на изкуствата в София срещу 6 противника. Резултат — 4 печели и 2 наравно. От тази година Траянов започнал да изоставя шахмата поради своята претрунана литературна работа.

Интересни са партиите на Траянов с Ксени Атанасов и Георги Гешев. Ксени Атанасов отбягваше да играе мач с Траянов и се съгласи само по настояването на народния артист Георги Стаматов — тогава подпредседател на Българския шахматен съюз. Траянов спечели първите три партии в блестящ стил с матови комбинации. Ксени Атанасов предължи мача видимо обезкураен. Крайният резултат беше $+8, -2, =2$.

Впечатление правеше, че Георги Гешев (държавен първенец 1933, 1934, 1935 и 1936 г.) предпочиташе пред всеки турнир да се тренира с Траянов и трябва да отбележим, че Траянов го настръчаваше и му вдъхваше увереност.

Играта на Траянов се отличаваше с голяма комбинативна сила, оригиналност и математическа точност в ендшпила. Както разправя д-р Адриан Гюров, виенският шахмайстор Албин казвал, че в стила му има нещо чигориновско. А Георги Гешев заявяваше: „Аз се чудя защо Траянов се е отказал от състезателен шах!“ . . .

*. Продължение от бр. 9.

№ 176. СИЦИЛИАНСКА ЗАЩИТА

САБО

ТАЛ

Междузонален турнир, Порторож, 1958г.

Обяснения от А. л. Цветков

1. e4 c5 2. Kf3 d6 3. Ob5+ Od7. Това прикриване с офицера турнирната практика вече окончателно утвърди като най-силно за черните. При другите отговори белите получават по-голяма свобода на действие. Напр.:

а) 3... Kbd7 4. d4 cd 5. Д: d4 Kf6 6. Og5.

б) 3... Kc6 4. 0-0 ab 5. О: c6 bc 6. d4 cd 7. Д: d4 e5 8. Dd3 Oe7 9. Tfd1 Kf6 10. Og5 0-0 11. О: f6 gf и в двата случая с по-перспективна игра за белите.

4. О: d7+ Д: d7. Най-точно. Конят ще се развие на с6, откъдето ще оказва натиск в центъра.

5. 0-0 Kc6 6. c3 Kf6 7. Tel e6 8. d4 cd 9. cd d5 10. e5 Ke4 11. Kc3. След 11. Kbd2 К: d2 12. О: d2 Oe7 13. Де2 0-0 играта е равна.

11... К: c3 12. bc Oe7 13. Kg5. Белите се стремят да забавят рокировката на черните, но предлагат изгодна в позиционно отношение размяна за черните. Б. Р. Надеждно изглежда 13. Og5.

13. h6. Заслужаваше внимание веднага 13... О: g5. При 13... 0-0 14. Dh5 h6 15. Kh3! белите, предвид маневрата Kh3-f4, получават по-добра игра.

14. Dh5. По-добре е 14 Kh3 и после Kh3-f4-h5 с акции на царското крило.

14... О: g5. Опасният атакуващ кон трябва да бъде разменен.

15. О: g5 Ke7. Конят се прехвърля за защита на царското крило, а едновременно с това се създават заплахи за действия по линията „с“, където изостаналата пешка ще се нуждае от защита.

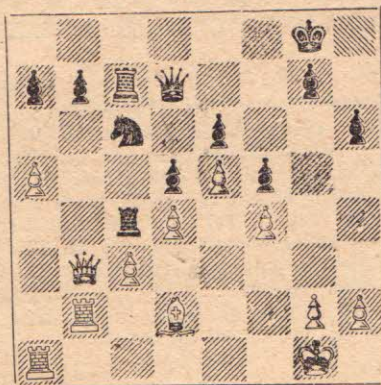
16. Od2. Смяната на коня е неизгодна, тъй като поради пешечната слабост на с3 тежкофигурният ендшипил ще бъде благоприятен за черните.

16... 0-0 17. a4. Тук изглеждат съблазнителни два други хода: жертвата на офицера на h6 и прехвърляне тона през e3 на царското крило. Но черните разполагат с достатъчна защита. Напр.: 17. О: h6 gh 18. Д: h6 Dd8! Единствено с този ход черните отразяват всички временни заплахи. Сега както посочи след партията гросмайстор Тал, след 19. Te3 Kf5 30. Dh5 Kg7 (Във красивия вариант 20... К: e3 21. fe De7 22. Dg4+ Ch7 23. Dh5 Ch7 24. Dg4+ Ch6 25. Tf1 f5 26. ef T: f6 27. Dh4+ Ch7 28. Dg5+ Ch7 29. Dh5+ Ch7 белите имат вечен шах) 21. Dh6

f5 лишната фигура на черните им обезпечава преимущество.

17... f5 18. 14? Стратегическа грешка. Поради трайно блокадният характер на пешечната верига с този ход се затваря пътят на офицера и активността му се ограничава. По-добре бе да се разкрие играта посредством 18. ef, въпреки че и тогава черните запазват добри изгледи. След 18. ef T: f6 белите не биха могли да използват слабостта на пешката e6 поради силната контраигра, която получават черните.

18... Tac8 19. Teb1 Tc4 20. Dd1 Tfc8 21. a5 Kc6 22. Db3 Tc7 23. Tb2.

23... Ch7! Силен и много труден за откриване ход, свързан с дълбока стратегическа идея. Черните предварително извеждат царя от диагонала на слабата пешка „e6“ и подготвят по-нататъшното усилване на позицията си, като попълно излизат и остроумна уловка, която се вижда след няколко хода. Привлекателно изглежда и веднага 23... ab, но в този случай белите получават контраигра. Напр.: 24. Db6 Ke7 25. Dd6 T4c6 (Сега дамата не може да се отклони поради шаха на e6) 26. Д: d7 T: d7 26. Tab1 и т. н. След хода 23... Ch7! взните на преимущество започват да се наклоняват в полза на черните, които при блокирана пешечна позиция имат по-силен кон срещу по-слаб офицер. Сега черните заплашват чрез 24... ab да прехвърлят коня от с6 през e7-c8-a7-b5, което ще им осигури голямо позиционно преимущество.

24. h3 a6 25. Db6 Ke7 26. Dd6 De8! Едва сега проличава смисълът на 23-я ход на черните. Бялата дама не може да вземе на e6, понеже след T4c6 попада в плен.

27. Tb6. Опит да се усили натискът по 6-я хоризонтал.

27... T4c6 28. T: c6 Д: c6 29. Tb1. След смяната на дамите ендшипилът ще бъде в полза на черните, тъй като конят

в дадената позиция е по-силен от офицера.

29... Td7 30. Db4 Kc8 31. g4 g6 32. Df8 Tg7 33. Ch2? Относително по-голяма съпротива дава 33. g5, но и тогава след 33... h3 34. Ch2 Dc7 позицията на черните е по-добра.

33... Dc4 34. Tb2 Ka7 35. Tb6 Kc6 36. Ce1 Dd3 37. g5 hg fg К: a5 39. T: e6 Kc4 40. Oc1 Д: c3+ 41. Cd1. И след 41. Ce2 черните печелят посредством 41... Д: c1 42. Te8 De3+ 43. Cf1 Kd2+ 44. Chg2 Д: g7+ и т. н.

41... Д: d4+ 42. Ce2 De4+ 43. Cd1 Df3+ 44. Ce2 De2+ 45. Cc3 d4+ 46. Hb4 a5 47. Hc5 Tc7 48. Ch5 К: e5+ 49. Hb6 Tc6+. Белите се предават. Можеше да последва О. T: c6 Da6+ 51. Cc5 Kd+ и черните леко печелят.

Една прекрасна творческа партия, характерна за стила на младия съветски гросмайстор.

№ 177. ЗАЩИТА ГРЮНФЕЛД

НЕЙКИРХ

САБО

Междузонален турнир, Порторож, 1958 г.

Обяснения от О. л. Нейкирх

1. d4 Kf6 2. c4 g6 3. Kc3 d5 4. cd К: d5 5. e4 К: c3 6. bc Og7 7. Oc4. Опитът да се попречи на прокарването на освобождаващия ход с7-c5 чрез 7. Oa3 е незадоволителен. Черните успяват в този случай да осъществят това придвижване след Kb7-l, b6 и c5, като получават и по-добра игра.

7... 0-0 8. Ke2 Kc6. Сабо избягва добре познатите варианти, които се получават след 8... c5, и избира малко разработен вариант.

9. Og5. Друг възможен план за игра е напр.: 9. h4 с атака на царското крило. В партията Спаски-Суетин (XXV шампионат на СССР) последва: 9. h4 Ka5 10. Ob3 c5 11. h5 К: b3 12. ab cd 13. cd Og4 14. f3 Od7 15. hg hg 16. Oe3 Ob5 17. Kc3 Dd7 18. Dd2 Tac8 19. g4 f6? (Tfd8!) 20. Kd5 с преимущество за белите.

9... Dd7. Черните се готвят да разбият бялата център посредством e7-c5.

10. Dd2 Dg4. 11. Kg3 e5. Сега белите вече не могат да задържат напрежението в центъра и са принудени да играят пешката напред. Слабо е 12. Oe3 ed 13. ed Td8.

12. d5 Ka5 13. Oe2. Ако 13. Ob5?, то сb1 и черните постигат целта си — разбиват центъра на белите.

13... Dd7 14. 0-0 b6 15. Ob6. Предизвиква f7-f6, за да се отслаби диаго-

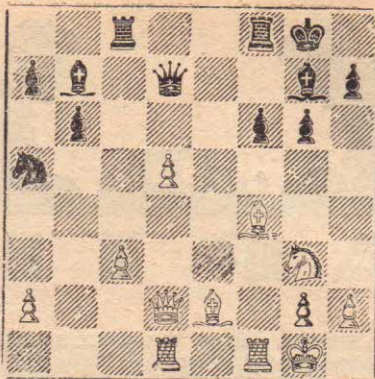
налт а2—g8. Освен това черните трябва да се съобразяват и с евентуалното 16. О: g7 Ц: g7 17. Kh5+.

15. . . f6 16. Oe3! След 16. О: g7 Д: g7 17. f4 Od/ черните успяват да се укрепят.

16. . . c6 17. f4. Трябва да се вземат решителни и бързи мерки. На пасивната защита на пешката d5 посредством 16. c4 ще последва 17. . . Oa6 и черните получават контраигра.

17. . . cd 18. Tad1. Използувайки незашитеността на черната дама, белите засилват натиска по линията „d“.

18. . . ef 19. О: f4 Ob7 20. ed Tac8?

Много по-силно бе 20. . . f5 21. c4 Tac8 22. Db4 Tfe8. Ходът в текста позволява на белите чрез жертва на пешка да активизират фигурите си.

21. Ke4! f5 22. Kd6 О: c3. Ако 22. . . Т: c3, то 24. Ob5 Dd8 25. К: b7 К: b7 26. d6 и маршът на пешката d решава.

23. De3 Ob4. Съблазнителен, но недостатъчен за защита ход, който води до бърза развързка. Не спасява обаче и 23. . . Tc5 24. De6+ Д: e6 25. de Of6 26. e7 О: e7 27. К: b7 К: b7 28. Td7.

24. Ob5! Kc4 25. О: d7 К: e3 26. К: b7 К: d1 27. О: c8. Черните се предават.

ШЕСТ ЧЕТИРИКРЪГОВИ ДВУБОЯ — ГДР—НРБ 10¹/₂:13¹/₂

№ 178. СТАРОИНДИЙСКА ЗАЩИТА БОБОЦОВ УЛМАН

I кръг

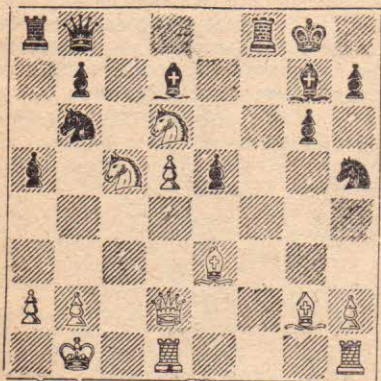
Обяснения от М. Бобоцов

1. c4 Kf6 2. Kc3 g6 3. e4 d6 4. d4 Og7 5. f3 0—0 6. Kge2 Kbd7 7. Oe3 e5 8. Dd2 c6 9. d5 cd 10. cd Kb6 11. Kc1! Естественят отговор срещу заплахата 11. . . Kc4 е 11. b3, но тогава след 11. . . Kh5 12. g3 f5 13. Og2 a5 черните получават активна игра.

11. . . Kh5 12. Kb3 f5 13. 0—0 Od7 14. Цb1 a5? Важна загуба на време. Правилно бе 14. . . Ka4 15. К: a4 О: a4 16. Od3 Kf4 17. Oc2 с приблизително равенство. Сега белите получават силен натиск в центъра.

15. Kb5 fe 16. К: d6! ef 17. Kc5 fg 18. О: g2. С най-естествени ходове белите получиха подавяващо преимущество. Пешката d5 и двата коня сковават играта на черните.

18. . . Db8

19. Ke6! Най-активно. Сега във варианта 19. . . О: e6 20. de Kc8 21. e7 К: e7 22. О: b7 белите печелят качеството.

19. . . Д: d6 20. О: c5 О: e6! На 20. . . Db8 21. К: f8 О: f8 22. О: b6 печалбата на белите е въпрос на време. Сега черните жертвуват дамата си за две леки фигури и получават добри практически шансове.

21. О: d6 Of5+ 22. Цa1 Tfc8. Най-добро. Ако 22. . . Kc4, то 23. О: f8 К: d2 24. О: g7 Ц: g7 25. Т: d2.

23. Df2. Защищава се от заплахата 23. . . Te2 с последващо Kc4, e4 и т. н.

23. . . Kc4 24. Oe5. Координацията на черните фигури се наруши бързо.

24. . . Т: c5. Или 24. . . b6 25. d6! bc 26. Od5+ Цh8 27. О: c4, а ако 24. . . e4, то 25. Od4 e3 26. Df3.

25. Д: c5 Te8. С надежда на 26. Df2 e4! и т. н.

26. Д: c8+. Най-простото; белите преминават в спечелен ендшип.

26. . . О: c8 27. d6 Kf6 28. d7 О: d7 29. Т: d7 К: d7 30. Od5 Цf8 31. О: c4 Цe7 32. Цb1 Kb6 33. Og8 h6 34. Oh7 g5 35. Oe4 Kc4 36. О: b7 e4 37. О: e4 К: b2 38. Tc1 Ka4 39. Tc7+ Цf8 40. Цc2 (Отрязва коня). h5 41. Od5 Oe5 42. Tf7+. Черните се предават, тъй като губят и фигура. На 42. . . Цg8 ще последва открит шах — 43. Te7+, а на 42. . . Цe8 43. Tf5 О: h2 44. Ocb+.

№ 179. ЗАЩИТА НИМЦОВИЧ

УЛМАН БОБОЦОВ

II кръг

1. d4 Kf6 2. c4 e6 3. Kc3 Ob4 4. e3 0—0 5. Od3 c5 6. Kf3 d5 7. 0—0 Kc6 8. a3 О: c3 9. bc Dc7 10. Ob2 dc 11. О: c4 e5 12. h3 e4 13. Kh2 Ka5 14. Oa2 c4 15. a4 Te8 16. Ob1 Kb3 17. Ta2 Oe6 18. Oa3 Tad8 19. De1 Od5 20. f3 Te6 21. Dh4 Tde8 22. Taf2 ef 23. gf h6 24. Tg2 Цh8 25. Kg4 Kg8 26. e4 Oc6 27. d5 f5 28. de fg 29. Д: g4 Kf6 30. Df5 Kh7 31. e5 g6 32. Д: g6 Kd2 33. e7. Предава се.

№ 180. СТАРОИНДИЙСКА ЗАЩИТА БОБОЦОВ УЛМАН

III кръг

1. c4 Kf6 2. Kc3 g6 3. e4 d6 4. d4 Og7 5. f3 0—0 6. Kge2 Kbd7 7. Oe3 e5 8. Dd2 c6 9. d5 cd 10. cd Kb6 11. Kc1 Kb5 12. Kb3 f5 13. 0—0 Od7 14. Цb1 Ka4 15. Kb5 fe 16. fe? (16. К: d6!) Т: f1 17. Th: f1 О: b5 18. Tfe1 b6 19. g4 Kf4 20. Kd4 ed 21. О: f4 Kc5 22. e5 Kd3 23. Og5 Dc8 24. e6 К: e1 25. Т: e1 Dc4 26. Df4 Tf8 27. Д: d6 d3 28. Tc1 Dd4 29. Da3 d2 30. Td1 Tf1. Белите се предават.

№ 181. АНГЛИЙСКО НАЧАЛО

УЛМАН БОБОЦОВ

IV кръг

1. c4 c5 2. g3 g6 3. Og2 Og7 4. Kc3 Kc6 5. e4 e6 6. Kge2 Kge7 7. 0—0 0—0 8. a3 d6 9. Tb1 b6 10. b4 Ob7 11. d3 Dd7 12. Oe3 Kd4 13. Dd2 Tfe8 14. Kf4 Kc6 25. Kce2 Tac8 16. h4 К: e2+ 17. Д: e2 Kd4 18. Dd1 b5 19. Ke2 a6 20. Dd2 f5 21. Tfc1 Tf8 22. cb ab 23. bc dc 24. О: d4 cd 25. Т: c8 Т: c8 26. ef О: g2 27. Ц: g2 gf 28. Db4 Tc2 29. Цf1 Dd5 30. Д: b5 Д: b5 31. Т: b5 e5 32. f3 h5 33. Td5 Td2 34. f4 e4 35. К: d4 e3 36. Td8+ Цh7 37. К: f5 e2+ 38. Цf2 Oc3 39. Te8 Цg6 40. Т: e2 Ц: f5 41. Т: d2 О: d2 42. Цf3 Oc3 43. a4 Oa5 44. d4 Oc3 45. d5 Ob4 46. Цe3 Oe1 47. Цf3 Ob4 48. Цf2 Цe4 49. g4 hg 50. h5 Ц: d5 51. h6 Цe6 52. Цg3 Цf6 53. f5 Od2. Наравно.

№ 182. СТАРОИНДИЙСКА ЗАЩИТА

МАЛИХ МИНЕВ

I кръг

Обяснения от Н. Минев

1. c4 Kf6 2. Kc3 g6 3. d4 Og7 4. e4 d6 5. Oe2 0—0 6. Kf3 c6. Черните не приеха хвърлената ръкавица да навлязат в един от най-добре изучените варианти на класическата система: 6. . . e5 7. 0 0 Kc6 8. d5 Ke7. Последните изследвания показват, че след 9. b4! a5 10. Oa3! белите първи получават атакуващи възможности на дамското крило и в центъра. Показателна е партията Тайманов — Чокълтя (Москва, 1956 г.): 10. . . Kh5 11. g3 f5 12. Kg5 Kf6 13. c5 h6 14. cd cd 15. Ke6! О: e6 16. de fe 16. ba Kf5 18. Kb5 d5 19. О: f8 О: f8 20. Tc1 Т: a5 21. Db3 със спечелено положение за белите.

7. 0—0 a6. Изобретение на съветските шахматисти Неговата цел е да се проведат действия на дамското крило чрез b7—b5, като същевременно се запазят възможностите в центъра. Тази позиция се получи в партията Нейкирх—Тайманов (София, 1957 г.), където белите продължиха 8. a4 a5! и чрез Каб-b4 черните получиха равностойна игра.

8. d5! Най-силно. Естественото развитие 8. Oe3 b5! създава главоболия

